

Oponentský posudek diplomové práce Elišky Jakubičkové
Člověk - hledání identity

Škola malby prof. Zdeňka Berana, AVU

Soubor kresebných studií a figurativních maleb,
akryl, tempera, papír a doplňující fotografie modelu

Školní práce Elišky Jakubičkové mě zaujaly už před dvěma lety, kdy jsem ve škole monumentální malby prvně uviděla její barevně tónované kresby mužských a ženských aktů. Tyto kresebné studie prokazovaly velký kreslířský talent, byly důkladnou přípravou k figurální malbě a zároveň se v nich projevovala osobitá kázeň, jistá neobvyklá zdrženlivost ve vztahu k obrazu, kterou by bylo možno na první pohled interpretovat jako chybění nebo zřeknutí se imaginace. V současném českém umění, které je zamořeno přemírou povrchní a devalvované imaginace s reziduy postsurrealistických klišé, mělkou mystičností anebo banální narativností otřepaných grotesek působí nedostatek imaginace a soustředění na holou figuraci jako čistá tónina odpovědnosti v hledání vlastního tématu, opírající se pouze o tu zkušenost, která je přiměřená mladému člověku. Již tehdy jsem pozitivně hodnotila, že se tato studentka nenechává ~~ovlivnit~~ ^{ovlivnit} ~~strhnout~~ obecným trendem přivlastňování si cizích příběhů, k němuž ~~činně~~ ^{stává} současná vizuální realita městské kultury. V každém případě jsem za těmito kresbami mohla tušit sílu budoucí koncentrace na velkorysý malířský projev, daný nejen monumentálním měřítkem. Přesto mě soubor figurálních prací, které Eliška Jakubičková předkládá jako diplomovou práci, překvapil úhrnem práce, jímž překročila od expresivní kresby se zájemem citlivosti a

respektu k člověku (přítomným i v obtížném vztahu k zdánlivě neosobnímu modelu) k přímé malířsky syntetizující zkratce, která volně rozvíjí východisko předmětné malby a objevuje vlastní výraz ve spjatosti svobody a kázně abstraktní malby. Současně tuto novou zkušenost koordinuje Eliška Jakubičková se svým setrvalým charakteristickým smyslem pro celek a pro pevné klidové ohnisko své osobnosti, které čelí psychofyzickému tlaku, zakoušenému ve víru rozpoutaných forem abstrakce. Euforizující pocit dobrodružství abstraktní exprese neodděluje od reflexe vyrovnané mysli a důsledným rozvíjením malířského gesta do variant a sérií pohledu na jednu lidskou situaci si osvojuje terén nově objevené svobody pro průzkum - hledání identity člověka. Pro oceanickou emocionalitu hledá ženský a mužský pól tělesnosti i mentální roviny konkrétní situace. Postihuje její napětí, dotýkající se skutečných vztahů od člověka k člověku.

Reflexe této skutečnosti vedla Elišku Jakubičkovou k potřebě projasnit situaci hledání identity doplňujícími fotografiemi, které nejsou jen fotografickou dokumentací o malířském modelu. V rozvrhu diplomové práce konfrontují krajní pozice kreativního a objektivizujícího zpodobení člověka. Po konzultaci nad souborem dokončených prací se Eliška Jakubičková rozhodla zpřesnit své téma hledání identity fotografiemi kontinuální konceptuální série Jana Malého, nazvané Český člověk, které byly prvně v širší podobě vystaveny v roce 1989 na výstavě současné české fotografie, připravené Annou Fárovou v prostoru hudebního sálu Na Chmelnici. Magický charakter těchto fotografií, koncentrovaných na výraz holé konkrétní lidskosti, vynořující se z prázdnoty, je sám o sobě přesnou reflexí existenciální

situace nového počátku, do níž se nevměšuje cynismus či ironie záměrné banality. Právě tyto fotografie odpovídají svou věcnou citlivostí a respektem k člověku, zbavenému zázemí předmětnosti světa, povaze malířských studií Elišky Jakubičkové. Projevuje se v nich stejný záměr udržet napětí vyjádření předmětné tělesnosti spolu s respektem ke svobodě člověka a k tajemství celku lidské bytosti.

Na diplomové práci Elišky Jakubičkové oceňuji zejména gestuální kvalitu malby, přiznaně rozvíjenou z kresby, odhodlanost pokračovat ve svém přístupu k figurální malbě, který nestaví na vnějším efektu. Jsem přesvědčena, že diplomantka Eliška Jakubičková ve svých budoucích pracích pozitivně zhodnotí odvalu, zřikající se veškeré imaginace, která by nevycházela z jejího vlastního bytostného zdroje kreativity.

Protože jsem dosud posuzovala celý rozsáhlý soubor prací, z nichž bude předložen jako diplomová práce autorský výběr, zmiňuji závěrem doporučení pro kritérium výběru. Důkladnost a odpovědnost diplomantky, která se projevuje mnohostí variant abstraktních studií, svědčí o malé sebedůvěře a velké skromnosti Elišky Jakubičkové. Mohla bych říci, že zbytečně podceňuje svou práci, kdyby nebylo tak obtížné odlišit, kde vede hranice mezi osobní a zvolenou (přijatou a reflektovanou) mírou nejistoty. V počátcích pro sebe nově objeveného abstraktního syntetizujícího výrazu je jistě důležitější kontinuální vytrvalé osvojování tohoto přístupu, než upřesňování této pozice. V další fázi tvorby doporučuji Elišce Jakubičkové soustředit se na přesnou práci s výtvarným jazykem, rozvíjet reflexi významů v kontextu současné světové malby a setrvale propojovat kreslířské východisko s oborem

malby. V něm se zaměřit zejména na práci s energií barvy. Vzhledem k tomu, že v tomto směru se jedná o práci s vlastnostmi fenomenálního světa, zhodnocující nejen malířskou, ale i individuální lidskou zkušenost a filosofické porozumění sobě a světu, považuji dosavadní distanci diplomantky od obecně známých lidských obsahů za srozumitelnou a plně odpovídající jejímu setrvalému sledování vnitřní pravdy.

V Praze 1. června 1993

Věra Jirousová

Co znamená

Neví že svítí

Neví že létá

Neví že je tím a ne něčím jiným

A stále častěji s otevřenými ústy
s hasnoucí cigaretou goloazky
nad sklínkou červeného vína
přemýšlím co znamená být tím a ne něčím jiným.

Stejně to bylo když jsem byl dvacetiletý.
tehdy jsem měl naději že budu vším,
možná i motýlem a kosem silou zaklínadla.

Teď vidím zaprášené cesty okresu
a městečko kde se úředník z pošty denně opíjí
ze žalu že je jen sám sebou.

A kdyby jenom hvězdy obmykaly mě
a kdyby se tak obyčejně dělo
že je takzvaný svět a též takzvané tělo.
Kdybych chtěl být neprotichůdný. Avšak ne.

Czesław Miłosz, Montgeron 1960